

NEZISKOVKY, VZDĚLÁVÁNÍ A JEJICH FINANCOVÁNÍ

MARIE HLADKÁ, CENTRUM PRO VÝZKUM NEZISKOVÉHO SEKTORU

Centrum pro výzkum neziskového sektoru (CVNS) ve spolupráci s Katedrou veřejné ekonomie na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy university dokončuje výzkumný projekt financovaný Grantovou agenturou České republiky, který nese název „Podíl nestátních neziskových organizací na zabezpečování veřejných služeb“. Níže uvedený příspěvek představuje několik vybraných zjištění z oblasti vzdělávání.

Nejvýznamnější roli v systému vzdělávací politiky hraje stát. Je zadavatelem, který rozhoduje o rozsahu této veřejné služby, koordinátorem a garantem pro celou oblast školství, producentem – zřizovatelem a provozovatelem široké škály vzdělávacích zařízení (95% z celkového počtu škol a školských zařízení jsou veřejné organizace), je kontrolorem dosahování kvality a vytvořených standardů a v neposlední řadě je osobou rozdělovající finanční prostředky ze státního rozpočtu jednotlivým školám a nižším úrovním veřejné správy.

ZASTOUPENÍ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Neziskové organizace v oblasti vzdělávání představují společně s jinými soukromými (ziskovými) provozovateli důležitý faktor efektivnosti celého systému, neboť svým působením na vzdělávacím trhu podporují konkurenci mezi jednotlivými poskytovateli. Jejich participace na poskytování těchto veřejných služeb je pro stát žádoucí, což se promítá například v jejich finanční podpoře, a to prostřednictvím různých úrovní veřejné správy. Mezi hlavními nestátními neziskovými poskytovateli nalezneme občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby. Jejich zastoupení na jednotlivých úrovních vzdělávacího procesu je odlišné. Největší počet nestátních neziskových organizací nalezneme v oblasti středního školství (108), dále pak ve školských zařízeních školního stravování, v zájmovém vzdělávání a v základním vzdělávání. Pokud bychom všechny typy školských zařízení shrnuli do jednoho čísla,

pohyboval by se podíl nestátních neziskových organizací přibližně okolo dvou procent. K 15. 12. 2006 bylo v adresáři škol evidováno celkem 29 226 škol a školských zařízení.

FINANCOVÁNÍ

Výše investovaných finančních prostředků a způsob jejich alokace je jedním z nejdůležitějších nástrojů vzdělávací politiky. Finance na vzdělávání v České republice plynou převážně z veřejných rozpočtů. Jejich objem se každoročně zvyšuje, neboť vzdělání je považováno jak levicovými, tak pravicovými vládami za důležitou investici do budoucna. Převažující část je poskytována z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, dále jsou to výdaje poskytované kraji, obcemi a soukromými zřizovateli. V současné době se téměř ve všech státech Evropské unie používá tzv. normativní financování. Pro církevní školství vytváří ministerstvo normativy obdobně jako pro ostatní školy, tyto prostředky však nejsou přerozdělovány prostřednictvím jednotlivých krajů, jak je tomu u ostatních neziskových organizací, nýbrž jsou určeny přímo do rozpočtu škol.

STÁTNÍ ROZPOČET

Ze státního rozpočtu plynou prostředky především církevním školám a školským zařízením, kterých je evidováno ve školním roce 2006/2007 celkem 115 a dále soukromým vysokým školám s právní formou obecně prospěšná společnost. Neziskové organizace získali v roce 2006 ze státního

rozpočtu přibližně 870 mil Kč, což tvoří necelé jedno procento z celkových poskytnutých dotací. Od roku 2000 vzrostl rozpočet církevního školství o více než 100%, což vypovídá o dynamickém vývoji tohoto segmentu našeho školství.

KRAJSKÝ A OBECNÍ ROZPOČET

Z krajských rozpočtů jsou financovány ostatní neziskové organizace, výše poskytnutých dotací v roce 2006 činila 482 mil Kč (0,7% z celkové částky). Největší podíl na získaných prostředcích představují obecně prospěšné společnosti (85%), občanská sdružení získávají 14% a církevní právnické osoby pouze 1%. Nejmenší částky do oblasti vzdělávání plynou z obecních rozpočtů, zastoupení neziskových organizací je takřka nulové.

CELKOVÁ VÝŠE DOTACÍ

Pokud sečteme výši poskytnutých finančních prostředků jak ze státního, tak z krajských a obecních rozpočtů, je od roku 2001 rozdělení mezi jednotlivé poskytovatele přibližně shodné. Nestátní neziskové organizace obdrží 1% z celkových finančních prostředků, ostatní neziskové organizace (veřejné vysoké školy) 17%, ziskové organizace 3% a veřejné organizace, které jsou představovány obvykle příspěvkovými organizacemi 79%.

Více informací k celému projektu naleznete na webových stránkách http://www.e-cvns.cz/?stranka=projekty&id_projektu=18